

ÜNİVERSİTELERDE ELEŞTİREL SINIF YÖNETİMİ UYGULAMA DURUMLARINA İLİŞKİN ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI (Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Örneği)¹

SCALE DEVELOPMENT STUDY ON CRITICAL CLASSROOM MANAGEMENT PRACTICE SITUATIONS IN UNIVERSITIES (The Case of Erzincan Binali Yıldırım University)

Arş. Gör. Bahtiyar DİLDEĞMEZ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Ana Bilim Dalı, bahtiyar.dildegmez@erzincan.edu.tr
Erzincan / Türkiye
ORCID: 0009-0009-4854-2232

Prof. Dr. Mehmet ÖZBAŞ

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi Ana Bilim, mozbas@erzincan.edu.tr
Erzincan / Türkiye
ORCID: 0000-0002-7830-4763

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, çoğulcu demokrasinin bir gereği olarak, üniversitelerde eleştirel sınıf yönetimi uygulama durumlarını, öğrenci algılarına göre saptayıcı ölçek geliştirmektir. Öğrencilerin hem evrensel hem toplumsal hem de bireysel talepler doğrultusunda, çağdaş gelişmelere uygun bir biçimde yetiştirilmelerinde üniversitelerin önemi büyüktür. Her alanda küresel rekabetin dünyayı adeta bir yarış alanı haline getirdiği günümüzde universal eğitimin önemi daha da artmıştır. Üniversitelerin öğrencilerine 21. Yüzyıl koşullarında öğretim kalitesiyle hizmet sunmaları önemlidir. Hem öğrenci performansının hem de üniversite öğretim hizmetlerinin niteliğinin süreç odaklı ölçme ve değerlendirme uygulamalarıyla saptanması gerekir. Öğrenci performansının ortaya konmasını sağlayacak ölçme ve değerlendirme araçlarının ise öğrencilerin gelişimine uygun olarak hem eleştirel hem de objektif ölçütler taşıması gerekir. Bu nedenle çalışmada, üniversitelerde demokratik öğretimin geliştirilmesine katkı sağlayacak eleştirel sınıf yönetimi ölçme ve değerlendirme ölçeği geliştirilmesi amaçlanmıştır.

¹ Bu araştırma makalesine esas olan bilimsel çalışmanın bir bölümü, 5-7 Temmuz 2024 Tarihleri arasında, İstanbul'da düzenlenen "6. Uluslararası İstanbul Modern Araştırmalar Kongresi'nde" tam bildiri olarak sunulmuş ve yayınlanmıştır.

Üniversitelerde, eleştirel sınıf yönetimi uygulama durumlarını, öğrenci algılarına göre saptayıcı bir ölçeğin geliştirilmesini amaçlayan bu çalışma temel araştırma niteliğindedir. Araştırmanın çalışma grubunu, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi eğitim ve eczacılık fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma, bir ölçek geliştirme çalışması olduğundan geliştirilen ölçeğin pilot hali ve son şekli için farklı süreçlerde iki ayrı örneklem elde edilmiştir. Çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak “Eleştirel Sınıf Yönetimi Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin pilot formu 16 madden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, farklı branşlardan öğretmen adaylarının ve eczacılık fakültesi öğrencilerinin öğretim süreçlerinde rol alan akademisyenleri, öğretimle ilgili hemen her konuda eleştirdikleri görülmektedir. Öğrenciler, akademisyenleri eleştiri bağlamındaki beklentilerinin üst düzeyde olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerinin çoğulcu demokratik ve eleştirel bir sınıfta öğrenim görmesinin temel bir eğitim hakkı olduğunu davranış haline getirdiklerini göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Eleştirel Düşünme, Sınıf Yönetimi, Üniversite, Eleştirel Ölçme ve Değerlendirme Ölçeği, Güvenirlilik, Geçerlik.

ABSTRACT

The aim of this research is to develop a scale that determines the critical classroom management practices in universities according to student perceptions as a requirement of pluralistic democracy. Universities are of great importance in educating students in accordance with contemporary developments in line with both universal, social and individual demands. In today's world, where global competition in every field has made the world a racing field, the importance of universal education has increased even more. It is important for universities to provide services to their students with teaching quality under 21st Century conditions. Both student performance and the quality of university teaching services need to be determined through process-oriented measurement and evaluation practices. Measurement and evaluation tools that will reveal student performance must have both critical and objective criteria in line with the development of the students. For this reason, the research aimed to develop a critical classroom management measurement and evaluation scale that will contribute to the development of democratic teaching in universities.

This study, which aims to develop a scale that determines critical classroom management practices in universities according to student perceptions, is a basic research. The study group of the research consists of students studying at Erzincan Binali Yıldırım University faculties of education and pharmacy. Since the research is a scale development study, two separate samples were obtained in different processes for the pilot and final form of the developed scale. Within the scope of the study, "Critical Classroom Management Scale" was used as a data collection tool. The pilot form of the scale consists of 16 items. The scale was prepared in accordance with the 5-point Likert level.

According to the findings of the research, it is seen that pre-service teachers from different branches and students of the faculty of pharmacy criticize the academicians who take part in the teaching processes in almost every aspect related to teaching. It was determined that the expectations of the students in the context of criticism of academicians were at a high level. The results of the research show that university students have made it a behavior that studying in a pluralistic, democratic and critical classroom is a fundamental right to education.

Keywords: Critical Thinking, Classroom Management, University, Critical Assessment and Evaluation Scale, Reliability, Validity.

GİRİŞ

Yerküre üzerinde, 21. Yüzyıl koşullarında, etkili insani değişim sağlayabilmenin en önemli yollarından biri, eğitim aracılığıyla bireylerin çok yönlü gelişimine olanak sağlamaktır. Dünyada, çoğulcu demokrasiyi egemen kılan yönetimler, ülkeler, devletler, yurttaşlarına kendilerini daha iyi geliştirebilecek eğitim imkân ve fırsatları yaratmaktadırlar.

Bilim, bilimsel düşünce, bilimsel gelişme, teknolojik değişim, dünyanın daha yaşanılabilir bir yer haline getirilmesi gibi etkinliklerin temel başlangıç noktası, kısıtlayıcı, baskıcı öğrenme alanları değil özgürlükçü üniversite ortamlarıdır. Özgür üniversite ortamlarında, sosyo-kültürel, felsefi, sanatsal, sportif, eğitsel vb. total bütün değişim faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için fırsat ve imkânlar yaratılmaktadır. Üniversiteler, düşünce ve bilim üretim merkezleri olan aydınlanma alanlarıdır. Öğrenmenin insani gelişime katkısını artırabilmek, eleştirel düşünmenin önündeki engelleri kaldırmakla olanaklıdır. Yüksek düzeyli düşünsel ve bilimsel gelişme ile teknolojik üretim faaliyetlerinin daha iyi gerçekleştirilebileceği öğrenme merkezleri üniversitelerdir. Üniversitelerde, Ar-Ge (Araştırma Geliştirme) uygulamaları, sanatsal, felsefi, kültürel, sosyal, politik, sportif her türlü olumlu değişime uygun imkân ve fırsatlar yaratılabilir. Özgür düşünce ve bilim, üniversitelerden, ülkelere, toplumlara, yerküre üzerine yayılmaktadır. Üniversitelerde, öğrenme yaşantılarının meydana getirildiği yerler olan sınıflarda, sınıf yönetimi süreçlerinde, her zaman eleştirel düşünmeye, gelişmeye uyumlu öğretim durumları, öğretim tasarımları yaratılmak zorundadır.

Problem Durumu

Üniversitelerde gerçekleşen; halen varlığını sürdüren geleneksel ya da klasik sınıf yönetimi uygulamaları, eleştirel düşüncenin gelişimi yönündeki en büyük engellerden biridir. Eleştirel düşüncenin engellenmesi, bireyin çoğulcu demokratik gelişimine de olumsuz etkileri olan bir durumdur. Sürekli insani gelişim, bireyin; özellikle yükseköğretimde olabildiğince hümanist bir yaklaşımla yetiştirilmesine bağlıdır.

Üniversiteler aracılığıyla yetiştirilen bütün meslek elemanlarının eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi; aynı zamanda geliştirilen eleştirel düşünme yeterliklerinin kişilerin hayat boyu kullanabilecekleri şekilde davranışa dönüştürülmesi gerekir (Aybek, Aslan, Dinçer, ve Coşkun Arısoy, 2015).

Yöntem

Bu çalışmada, üniversitelerdeki eleştirel sınıf yönetimi uygulama durumlarını, öğrenci algılarına göre saptayıcı bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle çalışma temel araştırma niteliğindedir (Dildeğmez, 2023). Temel araştırmalar, ölçek geliştirme sürecinde; cevaplayıcıyı merkeze alan, bireyin tepkilerine dayalı yaklaşım modellerinden cevaplayıcının maddelere verdiği tepkilere dayalı olarak bireyleri ölçek üzerinde doğru bir şekilde yerleştirmeyi odak alan yaklaşım modelidir (Crocker ve Algina, 2008; Tezbaşaran, 2004).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi eğitim fakültesi içerisinde öğrenim gören, üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın bir ölçek geliştirme çalışması olması sebebiyle geliştirilen ölçeğin pilot hali ve son hali için farklı süreçlerde iki ayrı örneklem elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi için toplanan çalışma grubunun betimsel istatistikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Demografik Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kategorik Değişkenler	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	55	30,2
	Kadın	127	69,8
	Total	182	100,0

Ölçüm taslak formu ile toplanan örneklemin %30'u (55) erkek öğrencilerden oluşmakta iken %70'i (127) kız öğrencilerden oluşmaktadır. Ölçümün yapı geçerliğinin sağlanması için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Bu analiz için tekrar ölçümün son hali ile sahaya inilmiş ve 184 çalışma grubuna ulaşılmıştır. Çalışma grubunun betimsel istatistikleri Tablo 2'de verilmiştir

Tablo 2: Demografik Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Kategorik Değişkenler	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	103	56,0
	Erkek	81	44,0
	Total	184	100,0

Ölçümün son formu ile toplanan örneklemin %44'ü (81) erkek öğrencilerden oluşmakta iken %56'sı (103) kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Çalışma kapsamında veri toplama aracı olarak "Eleştirel Sınıf Yönetimi Ölçeği" kullanılmıştır. Bu bağlamda, ölçümün geliştirilme amacı netleştirilmiş ve ilgili literatür bu doğrultuda incelenmiştir. Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin eleştirel sınıf yönetim düzeylerinin tanınması olduğu göz önünde bulundurularak, literatürdeki tanılama süreçleri ve araçları detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucunda, uygun maddeler yazılarak bir madde havuzu oluşturulmuş ve bu havuzdan seçilen 16 maddeden oluşan, 5'li likert ölçeğine uygun deneme formu geliştirilmiştir. Ölçümdeki her bir madde için 1 "Kesinlikle Katılmıyorum", 2 "Katılmıyorum", 3 "Kararsızım", 4 "Katılıyorum" 5 "Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde ifade edilmiştir. Ölçümün 16 maddelik taslak formu alan uzmanlarına gönderilmiş ve gelen düzeltmeler bağlamında ölçümün taslak formu oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçümün taslak formu ile sahaya inilmiş ve 190 veriye ulaşılmıştır. Uçdeğerler atıldıktan sonra kalan 182 veri ile açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucu ölçek 3 faktörlü bir yapı göstermektedir. Analiz sürecinde 2 madde binişiklik göstermesi sebebiyle ölçümün 14 maddelik olarak çıkarılmıştır. Ölçek 14 madde 3 faktör olarak ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan yapının doğrulanması amacıyla tekrar sahaya inilmiş ve 188 örnekleme ulaşılmıştır. Verideki uç değerler temizlendikten sonra kalan 184 veri ile doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucu 3 faktörlü 14 maddelik ölçümün yapısı doğrulanmıştır. Ölçümün elde edilebilecek minimum puan 14, maksimum puan ise 70 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, açımlayıcı faktör analizi ve verilerin betimsel istatistiklerinin verilmesinde istatistik paket programı Statistical Package for the Social Sciences Version 27,0 (SPSS) kullanılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi için ise Mplus paket programından yararlanılmıştır. Analiz öncesinde eksik veriler ve aykırı değerler belirlenmiş ve analizden dışarı tutulmuştur. Analizin ilk aşamasında, ölçümün elde edilen verilerle açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz öncesinde, 190 veriden oluşan veri setinde eksik veriler ve aykırı değerlerin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Ayrıca, açımlayıcı faktör analizinin diğer varsayımları olan normallik (tek değişkenli ve çok değişkenli) ve çoklu bağlantı varsayımları da değerlendirilmiştir. Aykırı değerler Z puanı ve kutu grafiği (boxplot) yöntemleri kullanılarak tespit edilmiştir. Z puanı yöntemi ile +3 ve -3 aralığı dışında kalan veriler ve boxplot kutu grafiği ile dağılımı bozan 8 aykırı değer veri analizden çıkarılmıştır. Geriye kalan 182 veri içinde çoklu bağlantı sorununu belirlemek amacıyla ölçek maddelerinin birbiriyle olan korelasyonları incelenmiş ve çoklu bağlantı probleminin olmadığı sonucuna varılmıştır. Veri setinin çok değişkenli normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını kontrol edilmiştir. Analiz sonucunda verilerin çok değişkenli normal dağılım varsayımını karşılamadığı belirlenmiştir.

Bu nedenle, açımlayıcı faktör analizinde çok değişkenli normallik varsayımına ihtiyaç duymayan Principal Axis (Temel Eksenler) faktör çıkarma yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan analizler sonucu ortaya çıkan yapının doğrulanması amacıyla tekrar sahaya inilmiş ve 188 örnekleme ulaşılmıştır. Bu analiz öncesinde, 188 veriden oluşan veri setinde eksik veriler ve aykırı değerlerin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Ayrıca, doğrulayıcı faktör analizinin diğer varsayımları olan normallik (tek değişkenli ve çok değişkenli) ve çoklu bağlantı varsayımları da değerlendirilmiştir. Aykırı değerler Z puanı ve kutu grafiği (boxplot) yöntemleri kullanılarak tespit edilmiştir. Z puanı yöntemi ile +3 ve -3 aralığı dışında kalan veriler ve boxplot kutu grafiği ile dağılımı bozan 4 aykırı değer veri analizden çıkarılmıştır. Geriye kalan 184 veri içinde çoklu bağlantı sorununu belirlemek amacıyla ölçek maddelerinin birbiriyle olan korelasyonları incelenmiş ve çoklu bağlantı probleminin olmadığı sonucuna varılmıştır. Veri setinin çok değişkenli normal dağılım varsayımını karşılayıp karşılamadığını kontrol edilmiştir. Analiz sonucunda verilerin çok değişkenli normal dağılım varsayımını karşılamadığı belirlenmiştir. Bu nedenle, doğrulayıcı faktör analizinde çok değişkenli normallik varsayımına ihtiyaç duymayan maximum likelihood Robust (MLR) yöntemi tercih edilmiştir. Maximum Likelihood Robust (MLR) yöntemi, genellikle verilerin çok değişkenli normallik varsayımını karşılamadığı durumlarda, Maximum Likelihood yöntemine alternatif olarak kullanılan bir yöntemdir (Yuan ve Bentler, 2000). Ölçme aracının güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlık katsayısı olan Cronbach Alpha ve test yarı güvenilirlik değerleri hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde geliştirilen eleştirel sınıf yönetimi geliştirilmiş ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Geçerliğe İlişkin Bulgular

Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin olarak yapılan açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonuçlarına yer verilmiştir. Tablo 3'te ölçeğin faktör analizine uygunluğuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 3: KMO testine ilişkin bulgular

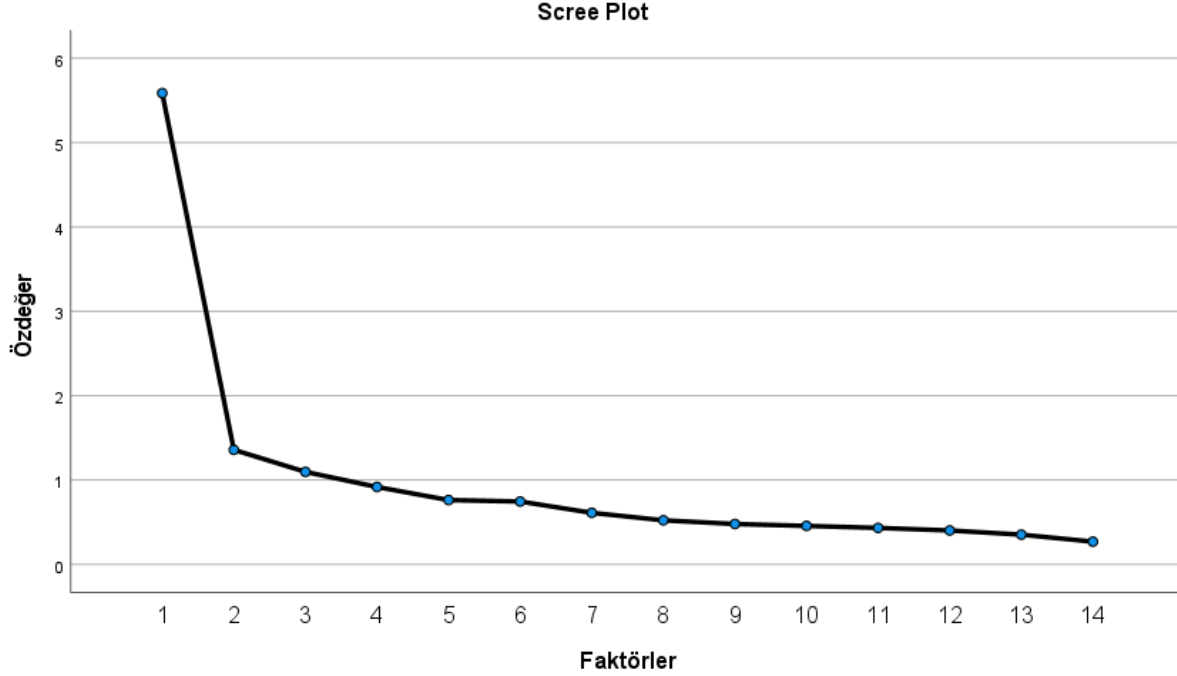
Ölçütler	Değerler
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)	0,89
Ki-kare değeri	937,752
SD (serbestlik derecesi - df)	91
p (Sig.)	0,001

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde KMO değerinin 0,89 ve oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca Barlett testinin ki-kare değerinin (937,752; $p < 0,01$) manidar olduğu görülmektedir. Var olan bulgular incelendiğinde verinin faktör analizine uygun olduğu söylenebilir (Tabachnick ve Fidel, 2013). Tablo 4'te ise ortaya çıkan faktör yapısının özdeğerleri ve açıklanan varyans yüzleri verilmiştir.

Tablo 4: Özdeğer ve varyans oranları

Faktörler	Öz değer	Açıklanan Varyans %	Toplam Varyans %
Faktör 1	38,41	39,90	39,90
Faktör 2	1,05	9,70	49,61
Faktör 3	0,9	7,84	57,45

Tablo 4'teki bulgular incelendiğinde faktör 1'in açıklanan varyansının %39,90, faktör 2'nin açıklanan varyansının %9,70, faktör 3'ün açıklanan varyansının %7,84 olduğu görülmektedir. Ölçeğin 3 faktörlü yapısı varyansın %57,45'ini açıkladığı görülmektedir. Şekil 1'de faktör sayısını belirlemede sıklıkla kullanılan yamaç eğim grafiği verilmiştir.

Şekil 1: Ölçeğe ilişkin yamaç eğim grafiği

Şekil 1'deki yamaç eğim grafiği incelendiğinde faktör 1'de hızla düştüğü ve faktör 3'ten sonra yatay bir süreç izlediği görülmektedir. Tablo 5'te ölçeğin 3 faktörlü yapısı ve maddelerin faktörler altındaki yükleri verilmektedir.

Tablo 5: Açımlayıcı faktör analizi sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
S3	0,917		
S2	0,895		
S4	0,724		
S1	0,679		
S6	0,666		
S10		0,971	
S13		0,927	
S11		0,679	
S12		0,553	
S9		0,549	
S14			0,953
S7			0,546
S8			0,541
S5			0,475

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde 1. faktördeki maddeler; S1,S2,S3,S4 ve S6, 2. faktördeki maddeler; S9, S10, S11, S12 ve S13, 3. faktördeki maddeler; S5, S7, S8 ve S14'tür. Ölçeği oluşturan maddelerin faktör yüklerine baktığımızda; 1. faktöre ait maddelerin faktör yüklerinin 0,92 ile 0,67 arasında değiştiği, 2. faktöre ait maddelerin faktör yüklerinin 0,97 ile 0,55 arasında değiştiği, 3. faktöre ait maddelerin faktör yüklerinin 0,95 ile 0,47 arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen bulgular incelendiğinde faktörleri oluşturan maddelerin faktörlere verdiği yüklerin yüksek olduğu görülmektedir (Yuan ve Bentler 2000). Tablo 6'da ölçeğin uyum değerlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

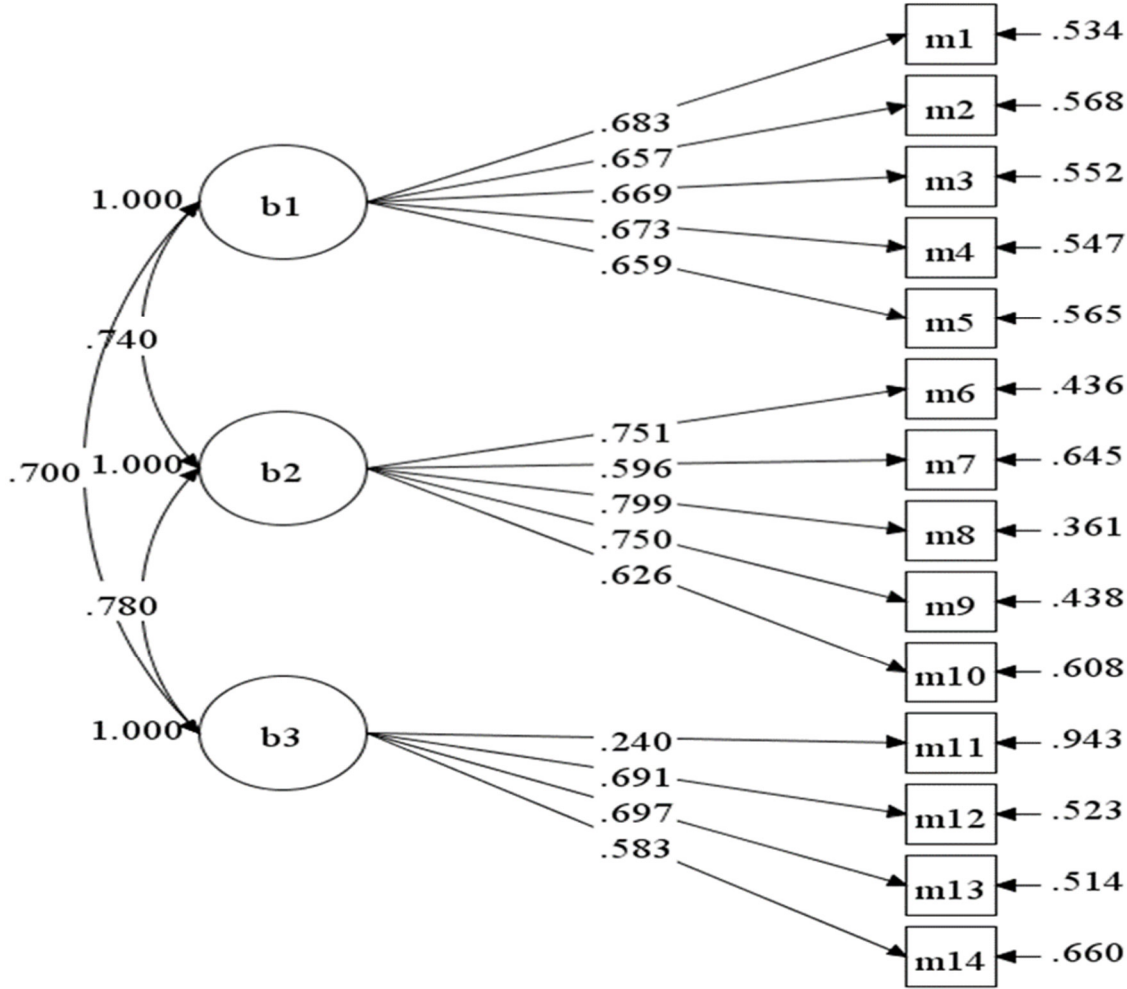
Tablo 6: DFA uyumu indekslerine ilişkin bulgular

İndeks	Test İstatistikleri	Optimal Değer
χ^2 (df, p)	795,516(91, .000)	$p > .05$
χ^2/DF	8,74	$\chi^2/DF < 5$
CFI	0,96	CFI > .90
TLI	0,95	TLI > .90
SRMR	0,05	SRMR < .08
RMSEA	0,02	RMSEA < .08

(Çelik ve Yılmaz, 2016).

Doğrulamalı Faktör Analizi kapsamında kullanılan X^2 istatistik değeri en çok raporlanan değerler arasında yer almaktadır. Ancak genellikle doğrudan değil, X^2/df (serbestlik derecesi) oranı şeklinde rapor edilmektedir. X^2 istatistik değeri, örneklem sayısına duyarlı olduğu için örneklem büyüdükçe değerin anlamlı çıkma olasılığı artmaktadır (Byrne, 2001). Bu dezavantajlar nedeniyle farklı uyum değerleri geliştirilmiştir (Bentler, 1990; Bentler ve Bonett, 1980; Hu ve Bentler, 1995, 1999; Kline, 2015). Bu çalışmada Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine oranı (X^2/df), karşılaştırmalı uyum indeks değeri (Comparative Fit Index-CFI), Tucker – Lewis indeks değeri (TLI), standardize edilmiş ortalama hataların karekökü (SRMR) ve yaklaşık hata ortalama değerlerinin karekökü (RMSEA) hesaplanmıştır. Tablo 6'da verilen değerlere göre, Ki-Kare değerinin serbestlik derecesine oranının $X^2/df= 8,74$ ($X^2/df > 5$) olduğu, uyum indekslerinden CFI=.96 (CFI > .90) ve TLI= .95 (TLI > .90) olduğu, RMSEA=0,02 (RMSEA < .08) ve SRMR= 0,05 (SRMR < .08) olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre kurulan modelin uyum değerlerinin mükemmel uyuma işaret ettiği söylenebilir. (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2018). Ölçeğin yapı geçerliğini sağlamaya yönelik gerçekleştirilen doğrulamalı faktör analizinde maddeler arasında herhangi bir modifikasyon yapılmamıştır. Doğrulamalı faktör analizi sonucu belirlenen ölçek yapısı Şekil 2'de verilmektedir.

Şekil 2: Ölçeğin standardize edilmiş yük katsayıları

Şekil 2'deki maddelere ait standartlaştırılmış değerlere bakıldığında, maddelere ilişkin faktör yüklerinin ilk alt boyutta 0,68 ile 0,66 arasında, ikinci alt boyutunda 0,75 ile 0,63 arasında, üçüncü alt boyutunda ise 0,69 ile 0,24 arasında değiştiği gözlemlenmiştir.

Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliğine kanıt olarak ölçekten elde edilen, Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi kapsamında toplanan verilere ilişkin güvenirlilik analizleri verilmiştir ve elde edilen sonuçlar raporlanmıştır. Tablo 7'de Açıklayıcı Faktör Analizin ve Doğrulayıcı Faktör Analizinde kullanılan veriler ile elde edilen güvenirlilik değerleri verilmiştir.

Tablo 6: Ölçeğe ilişkin güvenirlilik değerleri

Faktörler	AFA GRUBU		DFA GRUBU	
	α (Cronbach Alpha)	Spearman-Brown (p)	α (Cronbach Alpha)	Spearman-Brown (p)
Faktör 1	0,75		0,80	
Faktör 2	0,80		0,83	
Faktör 3	0,70		0,70	
Ölçek Geneli	0,88	0,92	0,88	0,89

14 maddeden oluşan ölçeğin Açımlayıcı Faktör Analizinde kullanılan verilere ilişkin güvenilirlik değerleri incelendiğinde, faktör 1 için Cronbach Alpha değeri .75, faktör 2 için Cronbach Alpha değeri .80, faktör 3 için Cronbach Alpha değeri .70 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin Cronbach Alpha değerinin .88, ölçeğin iki yarı test güvenilirlik değerinin ise .92 olduğu görülmektedir. Doğrulayıcı Faktör Analizinde kullanılan verilere ilişkin güvenilirlik değerleri incelendiğinde, faktör 1 için Cronbach Alpha değeri .80, faktör 2 için Cronbach Alpha değeri .83, faktör 3 için Cronbach Alpha değeri .70 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin Cronbach Alpha değerinin .88, ölçeğin iki yarı test güvenilirlik değerinin ise .89 olduğu görülmektedir. Her iki çalışmadan elde edilen güvenilirlik değerleri incelendiğinde ölçeğin her bir alt boyutu ve ölçeğin geneli için Cronbach Alpha değerinin .70 üzeri olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle ölçeğin iç tutarlılığının ve güvenilirlik değerlerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğrencilerin öğrenim hayatları boyunca akademik performans düzeylerinin süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımıyla saptanmasının önemi oldukça büyüktür. Birçok araştırma sonucu, öğrencilerin bireysel ve özgün performanslarına dayalı alternatif ölçme değerlendirme yöntemleriyle ilgili süreç odaklı ölçme değerlendirme yaklaşımlarının ne derece önemli olduğu konusunda kanıtlar sunmaktadır (Aybek, Aslan, Dinçer ve Coşkun-Arısoy, 2015; Aygün ve Özgenel, 2019; Kurt, Okumuşlar ve Seki, 2023). “Üniversitelerde eleştirel sınıf yönetimi uygulama durumlarına ilişkin ölçek geliştirme” araştırmasının sonuçları da öğrencilerin özgün performans düzeylerinin saptanmasını içeren alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin dikkat çekici bir işleve sahip olduğunun kanıtlarını sunmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, “Üniversitelerde eleştirel sınıf yönetimi uygulama durumlarına ilişkin olarak geliştirilen ölçek”, eğitimde ölçme ve değerlendirme bilim alanı akademisyenlerinden alınan görüşler doğrultusunda, 16 madde ile kapsam geçerliğine sahiptir. Adı geçen ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin analizler sonucu ise 14 maddelik 3 faktörden oluştuğu saptanmıştır. Var olan ölçek yapısının yapı geçerliğine ilişkin olarak TLI değerinin 0.95 olduğu, CFI değerinin 0.96 olduğu, RMSEA değerinin ise 0.02 olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlardan hareketle ölçeğin yapı geçerliğinin sağlandığı ve “Üniversitelerde eleştirel sınıf yönetimi uygulama durumları” konusunda, kapsam ve yapı geçerliliğine sahip çok faktörlü bir ölçek olarak kullanılabilceği ortaya çıkmıştır. Ölçeğin güvenilirlik durumunun saptanması amacıyla gerçekleştirilen analizler sonucunda, ölçeğin her bir alt boyutu ve geneli için güvenilirlik değerinin 0.70 düzeyinin üzerine çıktığı saptanmıştır. Böylece bu ölçek hem geçerlik hem de güvenilirlik düzeyleri yönünden konu alanında kullanılacak bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma ile “**Üniversitelerde Eleştirel Sınıf Yönetimi Uygulama Durumları Ölçeğinin**” güncel, geçerli ve güvenilir bir ölçme değerlendirme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonuçları doğrultusunda aşağıda yer verilen önerilerde bulunulmuştur:

- 3. Binyılda, bu çalışmada geliştirilen ölçekte olduğu gibi her tür okul kademesinde, öğrencilerin okul başarılarını hem bireysel hem de kendilerine özgü gelişim çabaları açısından bilimsel yönden ölçebilecek güncel ölçme değerlendirme araçlarının kullanılmasına özen gösterilmelidir.
- Bu ölçme aracı üniversite kademesinde kullanıma uygundur. İlkokul, ortaokul ve liselerde benzer ölçek geliştirme çalışmaları yapılabilir.

Kaynakça

Aybek, B., Aslan, S., Dinçer, S. ve Coşkun-Arısoy, B. (2015). *Öğretmen adaylarına yönelik eleştirel düşünme standartları ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması*. doi: 10.14527/kuey.2015.002 Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 21 (1), 25-50.

Aygün, C. ve Özgenel, M. (2019). Eleştirel liderlik stili ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması- Critical Leadership style scale: Validity and reliability study. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi-International Journal of Society Researches*, 13 (19), 1806-1835. DOI: 10.26466/opus.552489.

Bentler, P. M. (1990). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238-246. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.107.2.238>.

Bentler, P. M. ve Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588-606. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.88.3.588>.

Byrne, B. M. (2001). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. (Third Edition) Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

Crocker, L. ve Algina, J. (2008). *Introduction To Classical and Modern Test Theory*. Florida: Holt, Rinehart and Winston Inc.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları* (5. Baskı). Pegem Akademi.

Dildeğmez, B. (2023). *Üstün yetenekli bireyleri tanılamaya yönelik bir ölçek geliştirme çalışması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Bolu İzzet Baysal Üniversitesi

Hu, L. T., ve Bentler, P. M. (1995). Evaluating model fit. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications*. Thousand Oaks, CA: Sage.77-99.

Hu, L. T., ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteriatio for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>.

Kurt, T., Okumuşlar, M. & Seki, T. (2023). Öğretmenlerin Eleştirel Pedagoji Yönelimleri Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi (AKEF) Dergisi*, 5(3), 665-678.

Tezbaşaran A. (2004). Likert Tipi Ölçeklere Madde Seçmede Geleneksel Madde Analizi Teknik-lerinin Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54): 77 – 90.

Yuan, K.-H., & Bentler, P. M. (2000). 5. Three Likelihood-Based Methods for Mean and Covariance Structure Analysis with Nonnormal Missing Data. *Sociological Methodology*, 30(1), 165–200. <https://doi.org/10.1111/0081-1750.00078>.